LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 13

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים...

“The Voice of My Beloved! Behold, He Comes, Leaping over the Mountains”

◇

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

Dedicated in honor of the Rebbe’s father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likkutei-torah/shir-hashirim/13/

1 קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. דומה דודי לצבי כו'. וצריך להבין שינוי הלשון שבהרים כתיב מדלג ובגבעות מקפץ.

"The voice of my beloved! Behold, he comes, leaping (medaleg) over the mountains, skipping (mekapetz) over the hills. My beloved is like a gazelle, etc." Now, we need to understand the change of wording: of the mountains it is written medaleg ("leaping"), and of the hills mekapetz ("skipping").

הנה פסוק זה נאמר על יציאת מצרים שהיה הגאולה בדלוג מארבע מאות שנה לרד"ו שנה כמ"ש במדרש שיר השירים בפסוק זה.

Now, this verse was said about the Exodus from Egypt, when the redemption came by a leap: from four hundred years to two hundred and ten years, as is written in the Midrash on Shir HaShirim, on this verse.

2 ולהבין כל זה הנה אנו אומרים בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ע"ש [על שם] שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם.

To understand all this: we say in the Haggadah, "This matzah that we eat—on account of what? On account of the fact that the dough of our fathers did not have time to become leavened before the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, was revealed to them and redeemed them."

והנה לכאורה אין זה טעם מספיק כי ענין התגלות זו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות. כמ"ש ויהי בחצי הלילה כו'.

Now, at first glance this is not a sufficient reason, for this revelation, when the King of the kings of kings was revealed to them, was after midnight, as it is written, "And it came to pass at midnight, etc."

ואכילת מצה שאנו אוכלים (וכן בפסח מצרים) צריך להיות קודם חצות דייקא כמ"ד [כמה דאת אמר] שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ובפסח נאמר על מצות ומרורים וגו'.

Yet the eating of the matzah that we eat (and so too with the Pesach in Egypt) must be specifically before midnight, according to the one who holds that the Pesach offering is eaten only until midnight; and of the Pesach offering it is said, "With matzos and bitter herbs, etc."

ולהבין כ"ז [כל זה] הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד.

To understand all this: our Sages, of blessed memory, said, "Before the world was created, there were He and His Name alone."

דהנה חיות כל העולמות שנמשך ממנו ית' אינו אלא בחינת אור וזיו בלבד ממנו ית'. כמו עד"מ זיו השמש או זיו הנר שאינו נוגע אל העצם כלל.

For the life-force of all the worlds, which is drawn from Him, blessed be He, is nothing but the level of light and radiance alone, from Him, blessed be He; as, by way of analogy, the radiance of the sun or the radiance of a candle, which does not touch the essence at all.

3 והראיה שאף אם יש מסך מפסיק באופן שאין הזיו יכול להתפשט מ"מ אין בהעצם שום שינוי.

The proof [of this]: even if there is an intervening screen, so that the radiance cannot spread forth, nevertheless there is no change whatsoever in the essence.

כמ"כ [כמו כן] למעלה כח אלקי המחיה כל העולמות נק' בשם אור שאינו נוגע לעצמותו ית' כלל ואינו פועל בו שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'.

So too Above: the G-dly power that gives life to all the worlds is called by the name "light," for it does not touch His essence, blessed be He, at all, and effects no change in Him, as it is written, "I, Havayah, have not changed"; and "You are He before the world was created, etc."

4 ונק' גם כן בחינת שם וכמ"ש יהללו את שם כו'. וכמו עד"מ האדם כשהוא בפ"ע [בפני עצמו] אינו צריך לשם כלל רק לזולתו שיקראו אותו בשמו ואינו נוגע לעצמותו כלל.

It is also called the level of a "name," as it is written, "Let them praise the Name, etc." And as, by way of analogy, a person: when he is by himself he has no need of a name at all; [he needs it] only for others, so that they may call him by his name, and it does not touch his essence at all.

כן הוא בחינת כח האלקי המחיה כל העולמות הוא רק בחינת שם בלבד ואינו נוגע לעצמותו כלל.

So too the level of the G-dly power that gives life to all the worlds is only the level of a name alone, and it does not touch His essence at all.

5 ונק' בחינת מלך. כמו למשל המלך על מדינתו שאין עצמותו ומהותו נתפס ומתפשט במדינה כולה רק שמו לבדו שנקרא מלך עליהם.

And it is called the level of "King." As, for example, a king over his country: his essence and being are not contained in and spread through the whole country; only his name alone, in that he is called king over them.

כמו"כ [כמו כן] למעלה מה שאלקות מחיה כל העולמות הוא רק בחי' מלכות שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו שמו יתברך בלבד

So too Above: that G-dliness gives life to all the worlds is only the level of Malchus (sovereignty): in that He is King over them, He gives them life and brings them into being; that is, His Name, blessed be He, alone.

אבל מהותו ועצמותו ית' אינו בגדר המשכה והתגלות כי הוא לבדו מרום וקדוש כו' אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'.

But His being and essence, blessed be He, is not within the bounds of drawing down and revelation, for He alone is exalted and holy, etc.: "You are He before the world was created, etc."

6 והנה בנוסחא הישנה הי' [היה] כתוב אתה הוא עד שלא בראת ועתה הוא הנוסחא עד שלא נברא כו'.

Now, in the old version it was written, "You are He before You created"; and now the version is "before [the world] was created, etc."

והעיקר הוא כנוסחא זו כי כן הוא לשון הפסוק יהללו את שם כו' כי הוא צוה ונבראו כו'.

And the correct [version] is this one, for this is the wording of the verse, "Let them praise the Name, etc., for He commanded and they were created, etc."

7 וההפרש בין בראת לנברא הוא כי בראת משמע שהעצמות נמשך ג"כ בבחינה זו כמו עד"מ האדם כשחושב ומעיין באיזה דבר אזי עצמותו ג"כ נמשך במחשבה זו שאינו חושב דבר אחר.

The difference between "You created" and "was created" is this: "You created" implies that the essence too is drawn into this level; as, by way of analogy, when a person thinks about and studies some matter, his essence too is drawn into this thought, so that he thinks of nothing else.

אבל אצלו ית' הוא אינו כן שאינו נוגע לעצמותו כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והרי הוא כאילו נברא ממילא כי אינו פועל שום שינוי ח"ו [חס ושלום] בעצמותו כלל.

But with Him, blessed be He, it is not so: it does not touch His essence at all, but is only by way of a mere radiance and illumination; and so it is as though it were created of itself, for it effects no change, Heaven forbid, in His essence at all.

ולכן נכון הוא זאת הנוסחא עד שלא נברא כו' (וכמ"ש השל"ה [השני לוחות הברית] בהקדמה דף ג' ע"ב)

Therefore this version, "before [the world] was created, etc.," is correct (and as the Shelah wrote in the Introduction, page 3b);

וכמו זיו השמש מן השמש שאין שייך לומר שהשמש מאיר זיוו רק שנמשך ממילא הזיו מן השמש.

and as with the radiance of the sun from the sun: it is not fitting to say that the sun shines its radiance; rather, the radiance is drawn from the sun of itself.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם האציל והמשיך מבחי' אורו ית' שאינו נוגע לעצמותו ב"ה כלל רק דרך זיו והארה בעלמא

So too Above: when it arose in His will, blessed be His Name, to create the world, He emanated and drew down from the level of His light, blessed be He, which does not touch His essence, blessed be He, at all, but only by way of a mere radiance and illumination.

והארה זו היא מקור חיות והתהוות כל העולמות והרי הוא רק כאילו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו יתברך.

And this illumination is the source of the life-force and the coming into being of all the worlds. And so it is only as though "He commanded and they were created" of themselves, for they bear no comparison or relation to Him, blessed be He, at all.

8 וזהו מלכותך מלכות כל עולמים כי יש ב' בחינות היינו בחי' מלכותך ובחינת מלכות כל עולמים.

This is [the meaning of] "Your kingship is the kingship of all worlds": for there are two levels, namely the level of "Your kingship" and the level of "the kingship of all worlds."

פי' מלכות כל עולמים היינו מה שמחיה כל עולמים והוא בחי' מלכותו לבד כו'. ויש כמה עולמות בי"ע כי הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו.

The explanation: "the kingship of all worlds" is that which gives life to all worlds, and it is the level of His Malchus alone, etc. And there are several worlds, Beriah, Yetzirah and Asiyah; for it is written, "Everyone that is called by My Name, and for My glory, I have created him, I have formed him, indeed I have made him."

בראתיו היינו בחי' בריאה והיינו בחי' הנשמות שהמה בחי' בריאה כי בריאה הוא יש מאין ממש

"I have created him" is the level of Beriah (Creation), namely the level of the souls, which are the level of Beriah; for Beriah is truly something from nothing,

וכמו למשל המחשבה הוא בחי' בריאה שהוא יש מאין ממש כי קודם שחושב לא היו האותיות כלל ואח"כ בבחי' מחשבה הם האותיו' [האותיות].

as, for example, thought is the level of Beriah, since it is truly something from nothing: for before one thinks, the letters did not exist at all, and afterwards, in the level of thought, the letters are there.

9 וכמו"כ [וכמו כן] נשמות ישראל עלו במחשבה כו'. ולכן נק' בחי' בריאה. יצרתיו הוא עולם המלאכים שהמה בחי' יצירה כי המה בחינת דיבור בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כו'.

So too, the souls of Israel "arose in thought," etc.; therefore they are called the level of Beriah. "I have formed him" is the world of the angels, who are the level of Yetzirah (Formation), for they are the level of speech: "By the word of Havayah the heavens were made, and by the breath of His mouth, etc."

וכמו הדיבור שנמשך מהמחשבה כי מה שהאדם חושב הוא מדבר ואינו בחי' יש מאין רק בחי' יש מיש

As with speech, which is drawn from thought: for what a person thinks, he speaks; and it is not the level of something from nothing, but only the level of something from something;

רק מה שהיה בתחלה בהעלם המחשבה ועתה הוא בגלוי בדבור ואינו רק בחינת חומר וצורה חומר הוא ההעלם כח היולי וצורה הוא הגילוי

only, what was at first in the concealment of thought is now revealed in speech. And it is only the level of matter and form: matter is the concealment, the hylic potential, and form is the revelation;

ולכן נקרא בשם יצירה כו' (כמ"ש מזה במ"א בד"ה מי מנה בפ' בלק ובד"ה שובה ישראל)

and therefore it is called by the name Yetzirah (Formation), etc. (as is written about this elsewhere, in the discourse beginning "Who can count" in Parshas Balak, and in the discourse beginning "Return, O Israel").

אף עשיתיו היינו בחינת עולם העשי' [העשיה] כוכבים ומזלות כו'. וכל העולמות הנ"ל אינם מקבלים חיותם רק מבחינת שם בלבד כל הנקרא בשמי כו'.

"Indeed I have made him" is the level of the World of Asiyah: the stars and the constellations, etc. And all the worlds mentioned above receive their life-force only from the level of a name alone: "Everyone that is called by My Name, etc."

וזהו הכל בחינת מלכות כל עולמים אבל בחינת מלכותך הוא כמו שבחינת מל' הוא בטל בעצמותו

And all this is the level of "the kingship of all worlds." But the level of "Your kingship" is as the level of Malchus is nullified within His essence;

כמו עד"מ זיו השמש הכלול בשמש עצמו שאינו נראה שם כלל רק הוא בטל בעצמותו ואין אורו וזיוו ניכר ונראה רק על הארץ כו'.

as, by way of analogy, the radiance of the sun as it is included in the sun itself: there it is not seen at all, but is nullified within its essence, and its light and radiance are discernible and seen only on the earth, etc.

וזהו קודם שנברא העולם הי' [היה] הוא ושמו בלבד דהיינו שהי' [שהיה] שמו נכלל בעצמותו (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש מזה ובד"ה שיר השירים ובביאור ע"פ שחורה אני ונאוה) וזהו ג"כ ענין נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה כו'.

This is [the meaning of] "Before the world was created, there were He and His Name alone": that is, His Name was included in His essence (and see what is written about this in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon," and in the discourse beginning "The Song of Songs," and in the explanation on "I am black, yet comely"). And this is also the meaning of "the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, was revealed to them," etc.

מלך היינו בחינת מלכות כל עולמים שמחי' כ"ע [כל עלמין] בחינת זיו ושם לבד כו' ובחינת מלך מלכי המלכים היינו בחינת מלכותך כמו שנכלל בבחינת עצמותו הוא ושמו לבד.

"King" is the level of "the kingship of all worlds," which gives life to all worlds: the level of radiance and a name alone, etc. And the level of "King of the kings of kings" is the level of "Your kingship," as it is included in the level of His essence: He and His Name alone.

(ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מלך והיותר מתיישב אצלנו כו' ע"ש) וזה היה נגלה עליהם אז בחי' מלכותך שלמעלה מן ההשתלשלות שהוא בחינת מהותו ועצמותו כו'.

(And see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Melech" (King): "And what sits better with us," etc.; see there.) And this is what was revealed to them then: the level of "Your kingship," which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), the level of His being and essence, etc.

וזהו כי אז היה יציאת מצרים כי ענין מצרים הוא בחינת מיצר וגבול כמו עולם הגשמי הוא גבול מהלך ת"ק שנה ואף עולם המלאכים הוא בחינת גבול וצבא השמים לך משתחוים בחינת יש כו'.

And this is why the Exodus from Egypt took place then. For Mitzrayim (Egypt) is the level of meitzar (constriction) and limit: just as the physical world is a limit, a journey of five hundred years, and even the world of the angels is the level of limit, "And the host of heaven bow down to You," the level of yesh (a [separate] something), etc.

10 וגם עולם הנשמות המה בחינת גבול כי כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו ממילא הם בחינת גבול ויש גבול להשגתן

And the world of the souls, too, is the level of limit, for "every tzaddik is burned by the canopy of his fellow"; consequently they are the level of limit, and there is a limit to their comprehension.

וכשנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' בחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מההשתלשלות העולמות בחי' מהותו ועצמותו אז הי' [היה] יציאת מצרים כו'.

And when the King of the kings of kings, etc., was revealed to them, the level of "He and His Name alone," which is above the chain of descent of the worlds, the level of His being and essence, then the Exodus from Egypt took place, etc.

(ועמ"ש מענין בחינות מצרים ויציאת מצרים בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י [בני ישראל] מאמ"צ [מארץ מצרים] ובד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים ס"פ שלח):

(And see what is written on the matter of the levels of Egypt and of the Exodus from Egypt in the discourse beginning "In the third month after the Children of Israel went out of the land of Egypt," and in the discourse beginning "I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt," at the end of Parshas Shelach.)

11 ב והנה כדי שיהי' [שיהיה] בחי' גילוי זה היו צריכים לאכול מצה. וענין מצה הוא ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (ברכות ד"מ סע"א [סוף עמוד א]) אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום דגן

2. Now, in order that there be this level of revelation, they had to eat matzah. The matter of matzah is like what our Sages, of blessed memory, said (Berachos, folio 40, end of side a): "A child does not know how to call 'Father' and 'Mother' until he tastes grain."

הנה יש בבחי' דגן כח שעל ידו יוכל התינוק להכיר אביו ואמו כמ"כ [כמו כן] ע"י בחי' מצה הכירו את אלקות בחי' מהותו ועצמותו דע את אלקי אביך לשון הכרה והרגשה כו'.

Now, there is in grain a power through which the child can recognize his father and mother. So too, through matzah they recognized G-dliness, the level of His being and essence: "Know the G-d of your father," a term of recognition and feeling, etc.

12 והנה יש ב' בחי' מצה א' שהי' [שהיה] קודם חצות וזו צריכה שמור ושמרתם את המצות כו'.

Now, there are two levels of matzah. The first was before midnight, and this one requires guarding: "And you shall guard the matzos," etc.

והב' שהוא בחי' עד שנגלה כו' שם נאמר לא הספיק בצקת של אבותינו כו' שאינה באה לידי חימוץ כלל.

And the second is the level of "before [the King] was revealed," etc.; there it is said, "The dough of our fathers did not have time," etc., for it does not come to leavening at all.

13 וצריך להבין ענין חמץ ומצה חמץ הוא בחי' הגבהה וההתנשאות ויש בו טעם. ומצה הוא בחי' שאין בה גובה והתנשאות כלל ואין בה טעם כלל.

We need to understand the matter of chametz and matzah. Chametz is the level of elevation and self-exaltation, and it has taste. Matzah is the level that has no height or self-exaltation at all, and it has no taste at all,

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בלע מצה יצא וכמ"כ [וכמו כן] בעבודה ענין מצה הוא בחי' ביטול בטל רצונך כו' וזה הי' [היה] בחי' מצה הראשונה שאכלו קודם חצות היינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בחי' בטל רצונך כו'.

as our Sages, of blessed memory, said, "If one swallowed matzah, he has fulfilled [his obligation]." So too in divine service, the matter of matzah is the level of self-nullification (bittul): "Nullify your will," etc. And this was the level of the first matzah, which they ate before midnight, namely an arousal from below, the level of "Nullify your will," etc.;

בחי' אתכפייא כו' (ועמ"ש מזה בפ' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה) שלא להיות בחי' גסות הקליפה אם תגביה כנשר כו'

the level of subduing (iskafya), etc. (and see what is written about this in Parshas Vayakhel, in the discourse beginning "Take from among you an offering"), so as not to be the level of the coarseness of kelipah: "Though you soar as high as the eagle, etc."

וכידוע שבחי' גסות נקרא אבי אבות הטומאה שהוא מקור על התאוות כו' ולכן בבחי' בטל רצונך ממילא היא בחי' אתכפיא וכמ"ש ובערת הרע כו'.

And, as is known, the level of coarseness is called "the father of all fathers of impurity," for it is the source of all the desires, etc. Therefore, in the level of "Nullify your will" there is of itself the level of subduing, as it is written, "And you shall eradicate the evil," etc.

14 וזהו ע"י בחי' מצה גם מלשון מצה ומריבה שהיא מלחמה גדולה לבטל היש כו'. ובבחינת מצה זו היה ג"כ בחי' מרור על מצת ומרורים יאכלוהו

And this is through the level of matzah, also in the sense of matzah u-merivah ("strife and contention"), for it is a great war to nullify the yesh (the sense of self), etc. And in this level of matzah there was also the level of maror (bitter herbs): "With matzos and bitter herbs they shall eat it,"

כי בחינת מצה זו בחי' בטל רצונך לא היו יכולים לבוא אליו כ"א ע"י בחי' מרור בחינת מרירות כו'.

for this level of matzah, the level of "Nullify your will," they could not reach except through the level of maror, the level of bitterness, etc.

דהנה כפי סדור הקערה הוא מרור באמצע בחי' קו האמצעי ולכאורה הי' צריך להיות המרור בקו [היה] שמאל כי הוא בחי' גבורות כו'

For according to the arrangement of the [seder] plate, the maror is in the middle, the level of the middle line. Yet at first glance the maror should have been on the left line, for it is the level of Gevuros (restraints), etc.

(כמבואר בסש"ב [בספר של בינונים] בפל"א וכמ"ש ג"כ) (לקמן) בפ' במדבר בד"ה וידבר כו' מענין הג' לוים. מררי הוא בחי' המרירות כו' ע"ש

(As is explained in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 31, and as is also written) (below) in Parshas Bamidbar, in the discourse beginning "And He spoke," etc., on the matter of the three Levites. Merari is the level of bitterness (merirus), etc.; see there.

וכ"ה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] פ' נשא והוא מבחינת גבורות כו' ועמ"ש מענין מררי בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון

And so it is in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Naso, and it is from the level of Gevuros, etc. And see what is written on the matter of Merari in the explanation on "Take a census of the sons of Gershon."

אך מפני זה הוא בקו האמצעי מפני שבחינת מרירות מעוררת המשכת רחמים רבים כי בחי' רחמים אינו שייך כ"א על מי שהוא במדרגה התחתונה ואין טוב לו

However, it is in the middle line for this reason: because the level of bitterness arouses the drawing down of abundant compassion. For compassion applies only to one who is at the lower level and is not well off;

אבל על מי שהוא במדרגה העליונה ולא חסר לו כלל לא שייך עליו רחמנות כלל ומפני זה בחינת רחמים הוא בחינת קו האמצעי.

but for one who is at the higher level and lacks nothing at all, compassion does not apply to him at all. And for this reason the level of compassion is the level of the middle line.

15 ולעורר בחינת רחמים רבים הוא על ידי בחי' מרירות כשמתבונן בשכלו איך שחיות כל העולמות הוא רק בחינת זיו ושם בלבד

To arouse abundant compassion is through the level of bitterness: when one contemplates with his intellect how the life-force of all the worlds is only the level of radiance and a name alone,

אבל מהותו ועצמותו ית' אני הוי' לא שניתי אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'

but His being and essence, blessed be He: "I, Havayah, have not changed"; "You are He before the world was created," etc.,

בחי' הוא ושמו לבד ואין פועלים בו שום שינוי כי אין לו תחלה ולא תכלה כו'

the level of "He and His Name alone," and [the worlds] effect no change in Him, for He has no beginning and no end, etc.

ואזי תשתפך במר נפשו ויבא לידי מרירות גדולים איך שהוא רחוק מאלקות ועל ידי זה מעורר בחינת רחמים רבים כו'

Then he will pour out [his heart] in the bitterness of his soul, and he will come to great bitterness over how far he is from G-dliness; and through this he arouses abundant compassion, etc.

וכמו שאומרים בכל יום ביוצר אור המלך המרומם לבדו הוי היינו כנ"ל מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית כו' הוא רק מבחינת המלך בחינת מלכות שם בלבד.

And as we say every day in [the blessing] Yotzer Or, "The King who alone is exalted," etc.: that is, as mentioned above, "How manifold are Your works, Havayah; in wisdom You have made them all," etc., is only from the level of "the King," the level of Malchus, a name alone.

אבל המרומם לבדו כו' היינו כמו שהוא לבדו בחי' הוא ושמו בלבד הוא מרומם שאין לו ערך ושינוי כלל אין ערוך לך כו' המתנשא מימות עולם

But "who alone is exalted," etc., means: as He is alone, the level of "He and His Name alone," He is exalted, for He has no comparison and no change at all: "There is none to compare to You," etc., "who is elevated since days of old."

ואם כן הרחמנות גדולה עלינו ומפני זה אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו כו'.

If so, there is great cause for compassion on us; and therefore we say, "In Your abundant compassion, have compassion on us," etc.

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב. וז"ש [וזהו שכתוב] בחנה והיא מרת נפש ועל ידי זה ותתפלל על ה'. עמ"ש בד"ה לא תהיה מכשלה.

(And see what is written about this in the explanation on "And behold, a candelabrum of gold." And this is what is said of Channah, "And she was bitter of soul," and through this, "And she prayed to (al) Havayah"; see what is written in the discourse beginning "None shall miscarry."

וזהו וימררוהו כו' ועל ידי זה ותשב באיתן קשתו עמ"ש מענין איתן בד"ה ראה אנכי נותן. ובחרבי ובקשתי היינו בצלותי ובעותי) וזהו ענין מרור קו האמצעי כו'.

And this is "And they embittered him," etc., and through this, "But his bow abode in strength (eisan)"; see what is written on the matter of eisan in the discourse beginning "See, I set before you." And "with my sword and with my bow" means "with my prayer and with my supplication.") And this is the matter of maror [as] the middle line, etc.

ועל ידי זה יכולים לבא לבחי' מצה הנ"ל בחינת בטל רצונך כו' בחינת אתכפיא בלי טעם ובלי שום התנשאות והגבהה וצריכה שמור ושמרתם את המצות שלא תבא לידי חימוץ ח"ו [חס ושלום] הגבהה והתנשאות

And through this one can come to the level of matzah mentioned above, the level of "Nullify your will," etc., the level of subduing (iskafya), without taste and without any self-exaltation or elevation. And it requires guarding, "And you shall guard the matzos," so that it does not come to leavening, Heaven forbid, [that is,] elevation and self-exaltation

(ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך ושמירה אחת. ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] (דקל"א א') בענין ליל שמורים. (ודל"ח ב').

(and see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "And one guarding"; and see the Zohar, Part II) (131a), on the matter of "a night of guarding" (leil shimurim) (and 38b);

ור"פ בראשית גבי כשושנה בין החוחים לסחרא לה לכנסת ישראל ולנטרא לה כו' ועיין מ"ש בד"ה צו את בני ישראל את קרבני כו' תשמרו להקריב לי.

and at the beginning of Parshas Bereishis, concerning "as a lily among the thorns": "to encircle her, the Community of Israel, and to guard her," etc. And see what is written in the discourse beginning "Command the Children of Israel: My offering," etc., "you shall guard to offer to Me."

שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שמור זו משנה כו' והיינו לפי שבתורה שבעל פה הוא גילוי רצה"ע [רצון העליון] כו' ע"ש.

For our Sages, of blessed memory, said, "'Guard' refers to Mishnah," etc.; and that is because in the Oral Torah there is the revelation of the supernal will, etc.; see there.

וע' עוד בפרדס ערך מצה ודבריו יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ועיין ברבות ר"פ עקב (דף רצ"ב ב') על פסוק ושמר ה' לך כו' ושמרתם את המצות כו'

And see further in the Pardes, the entry "Matzah"; his words will be understood according to what is written in the discourse beginning "'Remember' and 'Guard' were said in a single utterance." And see the Midrash Rabbah, at the beginning of Parshas Eikev (folio 292b), on the verse "And Havayah will guard for you," etc.; "And you shall guard the matzos," etc.

ועיין מ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו ומ"ש במ"א ע"פ לעבדה ולשמרה.

And see what is written at the end of the discourse beginning "My Sabbaths you shall keep," and what is written elsewhere on "to work it and to guard it."

וזה היה הכל בחי' מצה ראשונה בחינת אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שהיו ישראל עושים ועי"ז היה אחר כך אחר חצות בחי' מצה שניה בחי' ביטול ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו'.

And all this was the level of the first matzah, the level of an arousal from below, which Israel performed; and through this there came afterwards, after midnight, the level of the second matzah, the level of self-nullification, through the King of the kings of kings being revealed to them, etc.

16 ובחי' מצה זו היא שלא הספיק בצקת כו' שאינה צריכה שימור כלל שאינה באה לידי חימוץ כלל מחמת שנגלה עליהם כו'

And the level of this matzah is "the dough did not have time," etc.: it needs no guarding at all, for it does not come to leavening at all, because [the King] was revealed to them, etc.

והיא בחי' ביטול אמיתי שאין יכול לבא לידי בחינת הגבהה והתנשאות כלל ונגלה עליהם בחי' זו כדי שיהיה יציאת מצרים

And it is the level of true self-nullification, which cannot come to the level of elevation and self-exaltation at all. And this level was revealed to them so that the Exodus from Egypt could take place;

כי מחמת שהיו אז ישראל במדרגה שפלה מאד משוקעים בין הקליפות כידוע לא היו יכולים לצאת מבחי' זו עד שנגלה עליהם כו'

for since Israel were then at a very low level, sunk among the kelipos, as is known, they could not go out from this level until [the King] was revealed to them, etc.;

ועל ידי גילוי הארה גדולה כזו היו יכולים לצאת כו' ולא היה בה מרור כלל כי היה גילוי מלמעלה למטה הארה גדולה כנ"ל ולא תוכל לבא לידי חימוץ

and through the revelation of so great an illumination they were able to go out, etc. And there was no maror in it at all, for it was a revelation from above to below, a great illumination, as mentioned above, and it could not come to leavening.

אבל מצה הראשונה הי' [היה] עבודתם מלמטה למעלה (ועמ"ש עוד מענין ב' בחינות מצה הנ"ל ע"פ ששת ימים תאכל מצות) ולכן היו צריכים מרור כו' לעורר רחמים רבים.

But [with] the first matzah, their service was from below to above (and see what is written further on the matter of the two levels of matzah mentioned above, on "Six days you shall eat matzos"); therefore they needed maror, etc., to arouse abundant compassion.

וזהו שאנו אומרים מרור זה שאנו אוכלים ע"ש [על שם] מה ע"ש [על שם] שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים

And this is what we say: "This maror that we eat—on account of what? On account of the fact that the Egyptians embittered the lives of our fathers in Egypt."

אבותינו הם המדות כידוע וחיי אבותינו הם המוחין שבמדות ובחינת מצרים ממררים את המדות כו' (ועמ"ש מזה בפ' שמות בד"ה קול דודי):

"Our fathers" are the emotive attributes (middos), as is known, and "the lives of our fathers" are the intellect (mochin) within the middos; and the level of Egypt embitters the middos, etc. (And see what is written about this in Parshas Shemos, in the discourse beginning "The voice of my beloved.")

17 ג ועתה יובן פי' הפסוק קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' דקאי על יציאת מצרים כו'

3. Now the explanation of the verse "The voice of my beloved! Behold, he comes, leaping over the mountains," etc., will be understood; for it refers to the Exodus from Egypt, etc.

פי' קול הוא בחי' המשכה בלשון פסוק ואינו דוקא קול גשמי דהיינו בחי' הדבור דאדרבה זה נקרא קול זוטא שנמשך מן המדות אל הדבור ה' מוצאות הפה כו'

The explanation: kol ("voice") is the level of drawing down, in the language of the verse. And it is not necessarily a physical voice, that is, the level of speech; on the contrary, that is called the "small voice" (kol zuta), which is drawn from the middos into speech, [through] the five articulations of the mouth, etc.

ויש קול גדול ולא יסף היינו בחינת קלא פנימאה דלא אשתמע כי בחינת קול זוטא הנ"ל נקרא קלא דאשתמע ובחינת קול גדול הנ"ל הוא קלא דלא אשתמע

And there is "a great voice that did not cease," which is the level of the inner voice that is not heard (kala penima'ah delo ishtema). For the level of the "small voice" mentioned above is called "the voice that is heard," and the level of the "great voice" mentioned above is "the voice that is not heard."

(עיין מענין קול גדול ברבות יתרו ס"פ כ"ח וס"פ כ"ט. במדבר רבה ס"פ בלק) (סוף ד' רע"ט).

(See on the matter of the "great voice" in the Midrash Rabbah on Yisro, at the end of section 28 and at the end of section 29; Bamidbar Rabbah, at the end of Balak) (end of folio 279).

ובזח"א [ובזהר חלק א] בראשית (דף נ' ע"ב. דר"י ע"א) ח"ב [חלק ב'] (קל"ז א'). ח"ג [חלק ג'] (דרס"א א'). ועיין מ"ש מענין קול סד"ה הבאים ישרש ובד"ה וכל העם רואים.

And in the Zohar, Part I, Bereishis (folio 50b; folio 210a); Part II (137a); Part III (261a). And see what is written on the matter of kol at the end of the discourse beginning "Those who come, he shall cause to take root," and in the discourse beginning "And all the people saw."

ובד"ה הקל קול יעקב ובד"ה ויהי קול מעל לרקיע. ובד"ה משה ידבר ובענין מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה כו'

And in the discourse beginning "The voice is the voice of Yaakov," and in the discourse beginning "And there was a voice from above the firmament," and in the discourse beginning "Moshe would speak," and on the matter of "Soon may there be heard," etc., "the voice of the groom and the voice of the bride," etc.

והיינו בחי' המשכה מההעלם אל הגילוי היינו מן השכל אל המדות או אל השכל מלמעלה מן השכל שנמשך הכל מהעלם אל הגילוי נק' קול בחינת המשכה

And this is the level of drawing down from concealment into revelation: that is, from the intellect to the middos, or to the intellect from above the intellect. Whatever is drawn from concealment into revelation is called kol ("voice"), the level of drawing down.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא כאן שנגלה עליהם מלך כו' הארה גדולה שלמעלה מהשתלשלות מהותו ועצמותו כו' נקרא גם כן בחינת קול המשכה מההעלם אל הגילוי. (ופירוש הנה זה בא עמ"ש לקמן בענן והגדת לבנך כו' בעבור זה כו'):

So too here: the revelation of the King, etc., to them, a great illumination that is above the chain of descent, His being and essence, etc., is also called the level of "voice," a drawing down from concealment into revelation. (And for the explanation of "Behold, this one (zeh) comes," see what is written below on the matter of "And you shall tell your son," etc., "because of this (zeh)," etc.)

18 מדלג על ההרים כו'. שבחי' הארה גדולה לגילוי זה בא עליהם דרך דילוג ולא כסדר השתלשלות שהוא דרך עילה ועלול שיש ערך ושייכות זה לזה

"Leaping over the mountains," etc.: the level of the great illumination for this revelation came upon them by way of a leap, and not in the order of the chain of descent (hishtalshelus), which is by way of cause and effect, where there is a proportion and relation of one to the other;

כמו עד"מ מבשרי אחזה שהדבור נמשך מהמחשבה ומחשבה ממדות ומדות משכל כל זה נק' בחי' השתלשלות כו'.

as, by way of analogy, "From my flesh I behold": speech is drawn from thought, and thought from the middos, and the middos from the intellect; all this is called the level of hishtalshelus, etc.

אבל בחינת גילוי זה שהיה בשעת יציאת מצרים שנגלה עליהם מלך כו'. מבחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מהשתלשלות והארה כזו אינה יכולה לבא בדרך השתלשלות רק דרך דילוג

But this level of revelation, which took place at the time of the Exodus from Egypt, when the King, etc., was revealed to them, [was] from the level of "He and His Name alone," which is above hishtalshelus; and such an illumination cannot come by way of hishtalshelus, but only by way of a leap;

כמו עד"מ א' שמדלג מהר להר אחר שרחוק ממנו שאינו יכול לילך לשם רק דרך דילוג יכול לדלג עליו כו'

as, by way of analogy, one who leaps from one mountain to another mountain far from it: he cannot walk there, and only by way of a leap can he leap over to it, etc.

כמ"כ [כמו כן] כאן נגלה עליהם בחי' והארה גדולה כזו מלמעלה למטה לפי שלא ערכם דרך דילוג והיינו ובמורא גדול זה גילוי שכינה

So too here: such a level and so great an illumination was revealed to them from above to below, not in proportion to them, by way of a leap. And this is "and with great awe": this is the revelation of the Shechinah;

היינו שנגלה עליהם בחי' מלך בחי' הוא ושמו לבד ונגלה עליהם בגילוי כ"כ [כל כך] עד שנפל עליהם מורא גדול ופחד מפני ה' כמ"ש או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי כו'.

that is, the level of King, the level of "He and His Name alone," was revealed to them, and was revealed to them so openly that great awe and fear of G-d fell upon them, as it is written, "Or has G-d ventured to come and take for Himself a nation from the midst of a nation," etc.

מדלג על ההרים בזכות הרים היינו אבות וכמ"ש בגמרא (פרק קמא דראש השנה דף י"א א') ובמדרש (שמות רבה פרשה ט"ו)

"Leaping over the mountains": in the merit of the mountains, that is, the Patriarchs, as is written in the Gemara (first chapter of Rosh Hashanah, folio 11a) and in the Midrash (Shemos Rabbah, section 15);

והיינו שעל ידי פסח מצה ומרור שאכלו שהם בחי' ג' קוין היו מעוררים למעלה בחי' אורות עליונים שהמה אברהם יצחק ויעקב מדות דאצילות ועל ידם היה בחי' דילוג בחי' ונגלה מדלג כו'

that is, through the Pesach offering, the matzah and the maror that they ate, which are the level of the three lines, they aroused Above the level of the supernal lights, which are Avraham, Yitzchak and Yaakov, the middos of Atzilus; and through them came the level of the leap, the level of "and He was revealed, leaping," etc.

והנה בשיר השירים נאמר בלשון דילוג ובתורה נקרא בלשון פסח כמ"ש ופסח ה' על הפתח והוא ג"כ דילוג וקפיצה

Now, in Shir HaShirim it is said in terms of leaping, and in the Torah it is called by the term pesach ("passing over"), as it is written, "And Havayah will pass over the doorway"; and this too is leaping and skipping.

והענין הוא שבתורה נאמר לאיזה מקום היה הדילוג דהיינו על הפתח היינו בחי' מל' זה השער להי' כו'.

And the matter is that the Torah says to which place the leap was: "over the doorway," that is, the level of Malchus: "This is the gate to Havayah," etc.;

ראשית חכמה יראת ה' כו' והיינו בחינת מלכות הנקרא מלכות כל עולמים שיורדת להחיות כל עולמים

"The beginning of wisdom is the fear of Havayah," etc. This is the level of Malchus, which is called "the kingship of all worlds," which descends to give life to all worlds.

ונגלה בחי' מלך כו' הארה גדולה הנ"ל בבחי' מל' היינו בגילוי שנקרא פתח כו' שיכול להיות ובמורא גדול שיהיה פחד ויראה מפני ה' שזה נק' זה השער כו'

And the level of King, etc., was revealed, the great illumination mentioned above, in the level of Malchus, that is, in revelation, which is called "doorway," etc., so that there could be "and with great awe," that there be fear and awe of G-d; for this is what is called "This is the gate," etc.:

זהו התחלת עבודת ה' בחינת יראה כו' רק שאז נגלה עליהם בבחי' זו הארה מבחינת מלך הוא ושמו כו'.

this is the beginning of the service of G-d, the level of awe, etc. Only, at that time there was revealed to them in this level an illumination from the level of King, "He and His Name," etc.

וזהו ובמורא גדול כו'. וזהו ופסח ה' על הפתח כו' שנגלה עליהם בבחי' פתח (ועיין בפ' אמור דף צ"ה ע"א בפי' פתחי לי)

And this is "and with great awe," etc. And this is "And Havayah will pass over the doorway," etc.: that He was revealed to them in the level of "doorway" (and see in Parshas Emor, folio 95a, on the explanation of "Open to me").

ובשה"ש [ובשיר השירים] לא נאמר לאיזה מקום היה הדילוג רק נתפרש באיזה אופן היה הדילוג היינו על ההרים כו'. ויש בזה ב' פירושים.

And Shir HaShirim does not say to which place the leap was; rather, it specifies in what manner the leap was, namely "over the mountains," etc. And there are two explanations of this:

א' על ההרים בזכותן כנ"ל והב' על ההרים למעלה מן ההרים שהם מדות דאצי' שהארה הנ"ל היה למעלה מהם דהיינו בחינת מלך כו':

the first, "over the mountains": in their merit, as mentioned above; and the second, "over the mountains": above the mountains, which are the middos of Atzilus, for the illumination mentioned above was above them, namely the level of King, etc.

19 ד מקפץ על הגבעות. ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבעות הם אמהות.

4. "Skipping over the hills": our Sages, of blessed memory, said that the hills are the Matriarchs.

ולהבין זאת הנה ההפרש בין דילוג לקפיצה הוא כי דילוג ברגל א' וקפיצה בב' רגלים וכמבואר במשנה פ"ח [פרק ח'] דאהלות והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום

To understand this: the difference between leaping (dilug) and skipping (kefitzah) is that leaping is with one foot and skipping with two feet, as is explained in the Mishnah, chapter 8 of Ohalos: "one who leaps from place to place, and one who skips from place to place"

(ע"ש בפי' רבינו עובדיה מברטנורה ובפי' המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] וגם בירושלמי פ"ה דביצה קיפוץ עוקר שתי רגליו כאחת כו').

(see there in the commentary of Rabbeinu Ovadiah of Bartenura and in the Rambam's Commentary on the Mishnah; and also in the Jerusalem Talmud, chapter 5 of Beitzah: "Skipping: one lifts both his feet at once," etc.).

ולהבין זה דהנה כל בחי' דילוג והארה גדולה שבאה מלמעלה אינה יכולה להתגלות כי אם בבחינת רגלים

To understand this: every level of leaping and great illumination that comes from Above can be revealed only in the level of "feet."

כי זהו הכלל בכל בחינת גילוי אינו נגלה כי"א בבחי' רגלים כו' כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא כו' והארץ הדום רגלי

For this is the rule in every level of revelation: it is revealed only in the level of "feet," etc., as it is written, "And His feet shall stand on that day," etc., and "the earth is My footstool"

(ועמ"ש בד"ה כיצד מרקדין לפני הכלה כו' ובד"ה למנצח על השמינית וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ משפטים בד"ה מצות ראיה כו').

(and see what is written in the discourse beginning "How does one dance before the bride," etc., and in the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis [the eighth]"; and see the Likkutei Torah of the Arizal, at the end of Parshas Mishpatim, in the discourse beginning "The mitzvah of appearing," etc.).

ויש ב' בחי' רגלים היינו ב' בחינות בבחינת גילוי והארה הנ"ל בחינת קו הימין וקו השמאל בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'.

And there are two levels of "feet," that is, two levels in the revelation and illumination mentioned above: the level of the right line and the left line, the level of love and awe, etc.

והנה ע"י ההרים אבות הנ"ל היה נגלה עליהם הארה הנ"ל רק בבחי' אהבה וימינו תחבקני.

Now, through the mountains, the Patriarchs mentioned above, the illumination mentioned above was revealed to them only in the level of love: "and his right hand embraces me."

20 וזהו מדלג ברגל א' על ההרים אבות ומקפץ על הגבעות בב' רגלים היינו שהיה גילוי זה בבחי' יראה ובמורא גדול כו'.

And this is "leaping" with one foot "over the mountains," the Patriarchs, and "skipping over the hills" with two feet: that is, this revelation was in the level of awe, "and with great awe," etc.

על הגבעות אלו אמהות והנה בחינת אהבה בנקל יכול לבא לידי גילוי מבחי' יראה

"Over the hills": these are the Matriarchs. Now, the level of love can come into revelation more easily than the level of awe.

כנראה בחוש שכל אדם יכול להתפעל בבחי' אהבה כרגע ובבחי' יראה אינו כ"כ [כל כך] מפני שבחי' יראה עילאה הוא למעלה במדרגה מבחי' אהבה כו'

As is seen by experience: every person can be stirred to love in a moment, but to awe not so much, because the level of supernal awe (yirah ila'ah) is higher in rank than the level of love, etc.

(ועיין בפ' מקץ בביאור על פסוק כי אתה נרי שאהבה רבה היא בחינת ה' עילאה ויראה עילאה היא בחי' יוד כו'

(And see in Parshas Miketz, in the explanation on the verse "For You are my lamp," that great love (ahavah rabbah) is the level of the upper hei, and supernal awe is the level of the yud, etc.

וגם למעלה יותר כי הנה יש טורי נהורא וטורי חשוכא פי' טורי נהורא הם המדות שנמשכים מן השכל חג"ת [חסד גבורה תפארת] דז"א וטורי חשוכא הם המדות שלמעלה מהשכל אהבה רבה חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א

And even higher: for there are "mountains of light" (turei nehora) and "mountains of darkness" (turei chashocha). The explanation: the "mountains of light" are the middos that are drawn from the intellect, Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin; and the "mountains of darkness" are the middos that are above the intellect, great love, Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin [the Long Countenance].

וזהו ענין מדלג על ההרים שנמשך מבחי' טורי חשוכא חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א בחג"ת [בחסד גבורה תפארת] דז"א וזהו ענין ההרים רקדו כאילי' [כאילים] עלי' [עלייה] חג"ת [חסד גבורה תפארת] דז"א והתכללותן בגילוי אור חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א וכמ"ש במ"א בד"ה הים ראה כו' ההרים רקדו כו'.

And this is the meaning of "leaping over the mountains": that it is drawn from the level of the "mountains of darkness," Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin, into Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin. And this is the meaning of "The mountains danced like rams": the ascents of Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin and their inclusion in the revelation of the light of Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin; as is written elsewhere, in the discourse beginning "The sea saw," etc., "The mountains danced," etc.

אכן יראה עילאה שרשה במו"ס [במוחא סתימאה] שהיא מגבורה דעתיק כמ"ש ע"פ כי אתה נרי הנ"ל וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' וישב דקע"ט ב'. והוא למעלה מבחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א ומשם נמשך בחי' גילוי זה במורא גדול כו'

However, supernal awe has its root in Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is from the Gevurah of Atik [the Ancient One], as is written on "For You are my lamp," mentioned above, and as the Ramaz wrote on Parshas Vayeishev, folio 179b. And it is higher than the level of Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin; and from there is drawn the level of this revelation, "with great awe," etc.,

שהוא התגלות יראה עילאה זו בבחי' יראה תתאה הנמשך מבחי' מלכות כל עולמים וע"ז נאמר ופסח ה' על הפתח כו' וזהו ענין מקפץ על הגבעות בחי' קו הימין וקו השמאל כו'

which is the revelation of this supernal awe in the level of lower awe (yirah tata'ah), which is drawn from the level of "the kingship of all worlds." And of this it is said, "And Havayah will pass over the doorway," etc. And this is the meaning of "skipping over the hills": the level of the right line and the left line, etc.

וכתיב בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה כו' ושמים וארץ זהו בחינת האבות ואמהות כו' ולכן יראה עילאה נמשך בזכות האמהות דייקא ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין אשה כי תזריע וילדה זכר)

And it is written, "With wisdom He founded the earth; He established the heavens with understanding," etc. And heaven and earth are the level of the Patriarchs and the Matriarchs, etc. Therefore supernal awe is drawn specifically in the merit of the Matriarchs. And see what is written on "Set me as a seal," on the matter of "When a woman conceives and bears a male.")

ולהבין מפני מה ע"י האבות לא היה הגילוי רק בבחינת אהבה בחינת רגל אחת וע"י האמהות היה הגילוי גם בבחינת יראה בב' רגלים כו'

Now, to understand why through the Patriarchs the revelation was only in the level of love, the level of one foot, while through the Matriarchs the revelation was also in the level of awe, with two feet, etc.:

ולכאורה האבות הן במדרגה גדולה מן האמהות כי המה בחי' משפיעים בחינת דכר והאמהות הם בחינת מקבלים בחינת נקבה.

at first glance, the Patriarchs are of a greater rank than the Matriarchs, for they are the level of givers, the male level, while the Matriarchs are the level of recipients, the female level.

אך האמת הוא ודאי כן שהמה בחי' מקבלים אבל הם גבוהים מן האבות במדרגה אחת והמה המשפיעים.

But the truth is this: it is certainly so that they are the level of recipients; but in one level they are higher than the Patriarchs, and they are the givers.

דהנה בשרה נאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה שהיה אברהם צריך לקבל ממנה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שהיה אברהם טפל לגבי שרה בנביאות וברבקה נאמר טובת מראה מאד בלי גבול ותרד העינה ותמלא כדה ותעל

For of Sarah it is said, "Whatever Sarah tells you, listen to her voice," for Avraham had to receive from her; and as our Sages, of blessed memory, said, Avraham was secondary to Sarah in prophecy. And of Rivkah it is said, "very (me'od) fair to look upon," without limit; "and she went down to the spring, and filled her pitcher (kadah), and came up."

ותאמר שתה וגם לגמליך כו' שהיתה גם כן בחינת משפיע ותרד העינה שבחינת חכמה כ"ד ספרים הם בחינת ירידה נגדה (ועמ"ש בזה בפ' תולדות)

"And she said, 'Drink, and your camels too,'" etc.: for she too was the level of a giver. And "she went down to the spring": for the level of Chochmah, the twenty-four books, is the level of a descent in relation to her (and see what is written about this in Parshas Toldos).

ולהבין זאת דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין עולם הבא אברהם יצחק ויעקב שנאמר בהם בכל מכל כל כו'.

To understand this: our Sages, of blessed memory, said, "Three the Holy One, blessed be He, gave a taste in this world of the World to Come: Avraham, Yitzchak and Yaakov, for of them it is said 'with everything,' 'from everything,' 'everything,'" etc.

והנה לעתיד כתיב נקבה תסובב גבר היינו שיתעלה בחינת המקבל ויהיה למעלה מבחי' דכר המשפיע אשת חיל עטרת בעלה כו'

Now, of the future it is written, "A female shall encompass a male": that is, the level of the recipient will be elevated and will be above the level of the male, the giver: "A woman of valor is the crown of her husband," etc.,

מחמת שסוף מעשה במחשבה תחלה כו' (שם ב"ן [שם ב"ן] שרשו למעלה משם מ"ה [שם מ"ה] כו')

because "last in deed, first in thought," etc. (the Name Ban [52] has its root above the Name Mah [45], etc.).

ומפני שהאבות הטעימן מעין עולם הבא ולכן היה אצלם גם כן בחי' זו שהיו מקבלים מהאמהות כו' אף שודאי האמהות היו בחינת נוק' [נוקבא] בחינת מקבלים רק שיש ב' בחי'.

And because the Patriarchs were given a taste of the World to Come, therefore they too had this level, that they received from the Matriarchs, etc.; even though the Matriarchs were certainly the level of Nukva, the level of recipients. Only, there are two levels:

מלמעלה למטה היו האבות משפיעים והאמהות מקבלים. אבל מלמטה למעלה בבחינת או"ח [אור חוזר] היו האמהות למעלה במדרגה סוף מעשה כו'

from above to below, the Patriarchs were givers and the Matriarchs recipients; but from below to above, in the level of returning light, the Matriarchs were higher in rank: "last in deed," etc.

(ועמ"ש לקמן בביאור על פסוק כי על כל כבוד ועל פסוק הראיני את מראיך ובביאור על פסוק עלי באר)

(and see what is written below, in the explanation on the verse "For over all the glory," and on the verse "Let me see your appearance," and in the explanation on the verse "Spring up, O well");

כי כן כל מדות דקדושה נעוץ סופן בתחלתן ותחלה בסוף שיש בסוף מבחינת תחלה סוף מעשה כו'

for so it is with all the attributes of holiness: "their end is embedded in their beginning," and the beginning in the end, for in the end there is [something] of the level of the beginning: "last in deed," etc.,

ובבחינת ההשתלשלות הוא סוף במדרגה כו' (וכמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו') וזהו למעלה בחינות אבות ואמהות

while in the order of hishtalshelus it is last in rank, etc. (as is written on "The heavens are My throne and the earth is My footstool," etc.). And this is Above, the levels of Patriarchs and Matriarchs.

וגם למטה יש שני הבחי' והיינו תורה ומצות שבבחי' א' תורה גדולה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גדול תלמוד שמביא לידי מעשה דהיינו ע"י חכמת התורה יודעים האיך לעשות המצות כידוע

And below too there are the two levels, namely Torah and mitzvos. In one respect Torah is greater, as our Sages, of blessed memory, said, "Study is great, for it leads to action": that is, through the wisdom of the Torah one knows how to perform the mitzvos, as is known;

ואם אין עושים כן רק באופן אחר אין זו מצוה ובבחי' ב' מצוה גדולה גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

and if one does not do so, but in another way, it is not a mitzvah. And in the second respect the mitzvah is greater: "Study is great, for it leads to action";

נמצא המעשה היא גדולה ולא המדרש עיקר אלא המעשה כו' והיינו מפני ששרש המצות הוא בבחי' כתר תר"ך עמודי אור כידוע תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך ששרשם בבחינת כתר וכמ"ש והחכמה תחיה בעליה

it follows that the action is greater, and "it is not study that is the main thing, but action," etc. And that is because the root of the mitzvos is in the level of Keser, "620 pillars of light," as is known: the 613 mitzvos of the Torah and the 7 of the Rabbis are 620, whose root is in the level of Keser. And as it is written, "and wisdom gives life to its owners (be'aleha),"

דהיינו בבחי' מלמעלה למטה החכמה מחיה המצות דהיינו שע"י חכמת התורה יודעים היאך לעשות המצוה

that is, in the level of from above to below, wisdom gives life to the mitzvos, namely that through the wisdom of the Torah one knows how to perform the mitzvah;

אבל אעפ"כ [אף על פי כן] המצות הם בעליה של החכמה ששרשם של המצות הם גבוהים במדרגה מבחי' החכמה כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב)

but nevertheless the mitzvos are the owners of the wisdom, for the root of the mitzvos is higher in rank than the level of Chochmah, etc. (and see what is written about this in the discourse beginning "I have seen, and behold, a candelabrum of gold").

וזהו מדלג על ההרים בזכות התורה שהתורה נקר' [נקרא / נקראת / נקראות] ג"כ הר ישאו הרים שלום והתורה נקרא שלום ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום

And this is "leaping over the mountains": in the merit of the Torah, for the Torah too is called a mountain: "The mountains shall bear peace." And the Torah is called peace: "Havayah will give strength to His people; Havayah will bless His people with peace."

או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי כו' והמצות נקראו ג"כ שלום והיה מעשה הצדקה שלום כו'.

"Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me," etc. And the mitzvos too are called peace: "And the work of righteousness shall be peace," etc.

כי יש שני בחינת שלום מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועל ידי התורה נגלה בחי' הארה הנ"ל בבחינת אהבה שהוא בחי' רגל א'.

For there are two levels of peace, from above to below and from below to above. And through the Torah the level of the illumination mentioned above was revealed in the level of love, which is the level of one foot.

מקפץ על הגבעות היינו בזכות המצות כי המצות נק' גבעות כמ"ש וגבעות בצדקה כו'.

"Skipping over the hills" is in the merit of the mitzvos, for the mitzvos are called hills, as it is written, "and the hills, through righteousness," etc.

21 ועל ידי המצות נגלה בחי' הארה הנ"ל בחינת הוא ושמו בלבד כו' בבחינת ב' רגלים

And through the mitzvos the level of the illumination mentioned above, the level of "He and His Name alone," etc., was revealed in the level of two feet,

היינו בבחינת יראה גם כן מפני שהמצות בשרשם הם למעלה במדרגה מבחי' התורה כו' ע"כ על ידם יכול להתגלות בבחי' יראה גם כן

that is, in the level of awe as well, because the mitzvos in their root are higher in rank than the level of the Torah, etc.; therefore through them it can be revealed in the level of awe as well.

וזהו הכל בבחינת יצ"מ [יציאת מצרים] וכתיב הנה בא לשון הוה ולשון עתיד ג"כ שאז יהיה ג"כ בחינת גילוי והארה גדולה זו שלמעלה מבחי' ההשתלשלות בחי' דילוג כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

And all this is in the level of the Exodus from Egypt. And it is written, "Behold, he comes," a term of the present and also of the future: for then too there will be the level of this revelation and great illumination which is above the level of hishtalshelus, the level of a leap, as it is written, "As in the days of your going out of the land of Egypt, I will show him wonders";

דהיינו שיתגלה בבחינה זו נפלאות שהיה בבחי' פלא מופלא ומכוסה כמו שהיה בבחינת יציאת מצרים כו' שנגלה עליהם אז מבחינת מלך כו' סתימו דכל סתימין להיות בגילוי ובמורא גדול כו'.

that is, in this level there will be revealed wonders that were in the level of the wondrous, hidden and covered, as it was in the level of the Exodus from Egypt, etc., when there was revealed to them then, from the level of King, etc., "the most hidden of all hidden" (sesimu dechol sesimin), so that it was in revelation, "and with great awe," etc.

כן יהיה לעתיד ג"כ אראנו נפלאות כו' ועמ"ש במ"א בפי' אשר עשה עמכם להפליא והיינו ע"י תורה ומצות שעושים עתה ממשיכים בחי' זו

So it will be in the future too: "I will show him wonders," etc. And see what is written elsewhere on the explanation of "who has dealt wondrously with you." And that is: through the Torah and mitzvos that we perform now, we draw down this level;

רק שעתה אינה בגילוי ולעתיד יהיה בחי' זו בגילוי וראו כל בשר כו' (ועמ"ש ע"פ כי ההרים ימושו כו' וחסדי מאתך לא ימוש כו'):

only, now it is not in revelation, and in the future this level will be in revelation: "And all flesh shall see," etc. (And see what is written on "For the mountains shall depart," etc., "but My kindness shall not depart from you," etc.)

22 ה דומה דודי לצבי וגו'. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שנמשל לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו'.

5. "My beloved is like a gazelle," etc. Now, our Sages, of blessed memory, said that He is compared to a gazelle: just as a gazelle turns its head backward, etc.

וענין משל זה הוא למעלה גם כן מחזיר ראשו לאחוריו היינו בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ואף למעלה מבחינת חכמה

And the matter of this analogy is that Above too He "turns His head backward": that is, the level of "wise, but not with a known wisdom," and even above the level of Chochmah,

דהיינו קרקפתא דתפילין גלגלתא דחפיא על מוחא ירד ונשתלשל בבחינת אחוריים היינו בחי' מצות שהם הכל בדברים גשמיים כמו ציצית ותפילין בבחי' אחוריים כו'. ושרשם מבחי' כת"ר תר"ך כו'.

namely "the skull of the tefillin," "the Skull (Gulgalta) that covers the brain," descended and came down by stages into the level of the back, that is, the level of the mitzvos, which are all in physical things, such as tzitzis and tefillin, in the level of the back, etc. And their root is from the level of Keser, [which is] 620, etc.;

דהיינו שנמשך ונתלבש רצונו הפשוט שלמעלה מבחי' חכמה אפילו מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו' בדברים גשמיים למטה דוקא

that is, His simple will, which is above the level of Chochmah, even above the level of "wise, but not with a known wisdom," etc., was drawn down and enclothed in physical things below, specifically,

כמו כל המצות כו' (ועמ"ש מזה גם כן בד"ה ויושט המלך לאסתר כו') וזה הכל היה בפסח בחינת יציאת מצרים בחי' דילוג כו'

such as all the mitzvos, etc. (and see what is written about this, too, in the discourse beginning "And the king extended to Esther," etc.). And all this was on Pesach, the level of the Exodus from Egypt, the level of a leap, etc.,

שלא היו ישראל ראויים לזה שהיו במצרים בתכלית השפלו' ולא היה אתערותא דלתתא כלל רק שנגלה כביכול מעצמו בבחי' דילוג כו'

for Israel were not worthy of this, since in Egypt they were in the utmost lowliness, and there was no arousal from below at all; rather, it was revealed, as it were, of itself, in the level of a leap, etc.

אבל אח"כ נאמר קומי לך היינו בחי' ספירה היום יום א' לעומר כו' שהיו ישראל סופרים כל ימי הספירה מ"ט יומין והיינו לטהר כל המדות כידוע שיש ז' מדות.

But afterwards it is said, "Arise" (kumi lach), that is, the level of the Counting, "Today is the first day of the Omer," etc. For Israel would count all the days of the Counting, forty-nine days, and that is to purify all the middos; for, as is known, there are seven middos,

23 וכ"א [וכל אחד / וכל אחת] כלולה מז' והוא מ"ט והיינו הכנת עצמם שיהיו בחי' כלי לקבל בחי' גילוי אלקות שיהיה אח"כ בשבועות מתן תורה שאז נגלה ג"כ בחי' גילוי שלמעלה מההשתלשלות בחי' כתר כו'

and each one is comprised of seven, and that is forty-nine. And this was their preparing themselves to be the level of a vessel to receive the level of G-dly revelation that would come afterwards on Shavuos, at the Giving of the Torah, when there was also revealed the level of revelation that is above hishtalshelus, the level of Keser, etc.;

רק שאז נגלה ה' פב"פ [פנים בפנים] כו' כי היו אז ישראל ג"כ בבחי' פנים בחי' כלי לקבל גילוי אלקות ע"י עבודתם וע"י ספירה כו'.

only, then G-d was revealed "face to face," etc., for then Israel too were in the level of "face," the level of a vessel to receive G-dly revelation, through their service and through the Counting, etc.

והיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]. אבל לא כמו שהיה בפסח בחי' מצה כו' שלא הספיק בצקת כו'.

And that is through an arousal from below. But it was not as it was on Pesach, the level of matzah, etc., "the dough did not have time," etc.

ואדרבה בשבועות היו מביאים לחם מצה (והיינו לפי שנזדככו המדות כו' ואז ההתנשאות אינה אלא בבחי' הקדושה המתנשא מימות עולם כו' וכמ"ש מזה גבי שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' ע"ש).

And on the contrary, on Shavuos they would bring leavened bread (and that is because the middos had been refined, etc., and then self-exaltation is only in the level of holiness, "who is elevated since days of old," etc.; and as is written about this concerning Shavuos, in the discourse beginning "And G-d spoke," etc.; see there).

וזהו קומי לך בחי' קימה מלמטה למעלה דקאי על בחי' ספירה שאחר הפסח כדי שיהיה בחי' פב"פ [פנים בפנים] **ולעתיד יהיה ג"כ בחי' גילוי זה שלמעלה מהשתלשלות סתימו כו' אראנו נפלאות כו':**

And this is "Arise": the level of rising from below to above, which refers to the level of the Counting after Pesach, so that there be the level of "face to face." And in the future there will also be the level of this revelation which is above hishtalshelus, "the most hidden," etc.: "I will show him wonders," etc.

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likkutei-torah/shir-hashirim/13/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok